

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Валерия Крачунова-Попова, катедра „Продукция и постпродукция“, НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“; член в състава на научно жури в конкурса за заемане на академична длъжност *доцент* по филмова и телевизионна режисура (ФТР) в професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, обнародван в Държавен вестник брой 55 от 8-ми юли 2025г. Настоящото становище представя преглед на творческата, научната и педагогическата дейност на тримата кандидати в конкурса: Радослав Камбуров, Мария Аверина и Боя Харизанова.

Радослав Камбуров е режисьор, сценарист и преподавател, завършил последователно бакалавър, магистър и защитил докторска степен в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ в областта на киното и екранните изследвания. За хабилитация Радослав Камбуров включва три късометражни филма.

Филмът „Змей“ преплита психологическа драма със символика, изведена от митологията/фолклора, но въпреки заявките на автора за дълбочина, филмовата структура не достига завършеност. В материалите е формулиран принос, свързан с използването на изкуствен интелект в постпродукцията. Това е интересен технологичен елемент, но неговото присъствие, за съжаление, не носи автоматично художествена стойност. Технологиата следва да бъде подчинена на художествена цел и да води до нов качествен пласт в естетиката на филма; в разглеждания случай тя остава технически експеримент, който не променя съществено нито филмовия език, нито въздействието върху зрителя.

„Хавай“ е кратка абсурдна миниатюра, която се опитва да развие хумористично-метафорична ситуация, но драматургично филмът е сведен до основна ситуация, която не прераства в по-дълбоко художествено изследване. Този тип произведения са естествена част от усвояването на режисьорския език, но не носят художествения мащаб, изискуем от хабилитационна продукция.

„Insomnia“ е представена като трети хабилитационен филм, но по своя произход представлява дипломна студентска работа. Концепцията е амбициозна и визуалната среда е търсена с внимание, но драматургичното развитие и работата с актьори остават на ниво

ранна творческа практика, което е естествено с оглед контекста на създаването на филма. В резултат - очертава се посока на бъдещо развитие, но не се разчита ясно формиран и завършен режисьорски почерк.

Държа да отбележа особеност, свързана с моето участие в този проект. През 2017 г., след като първоначално ангажираният звукорежисьор се оттегля и бюджетът на филма е изчерпан, г-н Камбуров ме потърси с молба за помощ при финализиране на звука на „Insomnia“. Включих се за кратък период и допринесох за завършването на филма, движена единствено от желанието да подкрепя развитието на млад автор, както многократно съм правила за десетки други студентски продукции през годините. Нашата филмова общност е малка и естествено функционира чрез професионална взаимопомощ; в този дух съм подпомагала по сходен начин и студентски филм на друг кандидат в настоящата процедура - Боя Харизанова. Такива жестове са част от нормалната ни професионална култура и се извършват от уважение към труда и израстването на младите творци.

Камбуров е млад и амбициозен автор, чиято мотивация за развитие е очевидна, но това само по себе си не е достатъчно, за да компенсира липсата на устойчив професионален опит, международно признание или режисьорска зрялост.

Мария Аверина е режисьор и сценарист на документални филми с устойчива професионална биография и международно признание. Придобива степен бакалавър и магистър в СУ, след това магистър по филмова и телевизионна режисура в НБУ и специализира документално кино в Royal Holloway University of London. Защищава докторска степен в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, от 2018 г. е асистент по режисура и монтаж в Академията. Аверина представя три филма за хабилитация: два пълнометражни документални и един късометражен.

„Да летиш с плавници“ - документален филм с изключително силно въздействие. Аверина умело изгражда психологически дълбоки образи, съчетавайки наблюдение, емоционална интензивност и прецизно темпо. Една от най-силните страни на филма е сложният баланс между интимност и обективност, както и способността на режисьора да изгражда многопластови човешки истории без излишна сантименталност.

„От Кремона до Кремона“ разкрива напълно оформен авторски почерк. Филмът притежава висока културна стойност и международно признание. Това е произведение, което

демонстрира задълбочен документален подход, съчетан с прецизна визуална организация и силно чувство за ритъм и драматургичен баланс.

„Късен дом“ - късометражен документален филм, който служи като ранно свидетелство за художествения потенциал на Аверина. Макар и създаден в по-ранен етап, филмът съдържа характеристиките за нейната работа качества: внимание към личната история, умение за изграждане на атмосфера и чувствителност към социалните и културните контексти. Фестивалната му биография е значима и показва ранно международно разпознаване.

Научната продукция на Аверина е стабилна и последователна. Публикациите ѝ са аналитични, тематично структурирани и свързани с професионалния ѝ опит. Педагогическата ѝ дейност е активна, включва майсторски класове, лекции, участие в академични форуми и принос към развитието на студентите.

Боя Харизанова е режисьор с над двадесет години опит в аудиовизуалната сфера. Придобива степени бакалавър и магистър по ФТР в НАТФИЗ, и магистър по МЕИ. Защищава докторска степен в НАТФИЗ, където от 2018 г. е преподавател по режисура, а от 2025 г. е главен асистент в специалност ФТР. Харизанова е включила за хабилитация два пълнометражни документални филма и един късометражен.

„Кино екстремисти“ е документален филм с историко-културна насоченост, в който е вложено сериозно проучване и внимателна режисьорска работа. Харизанова умело позиционира пионерите на българското кино в контекста на епохата, очертавайки техния принос към формирането на българския филмов език и професионална практика. Филмът съчетава историческа дълбочина и достъпност, превръщайки се в значимо произведение за възстановяването на ранната филмова памет у нас.

„Чувство за непоносимост“ е обемна документална творба, посветена на Георги Марков. Проучвателната работа е задълбочена и оперира със сложен архивен материал, обработен професионално и с висока чувствителност, без да се допуска сензационност. Драматургичната конструкция е ясна, аналитична и подчинена на широк контекст, което позволява да се изгради многопластов портрет на Марков. Режисурата демонстрира зрялост, увереност и умение да се води повествование с премерено темпо и прецизност.

„Подарък“ е късометражен игрален филм с поетична атмосфера и стилова цялост. Разказът се движи с премерено темпо и разчита на минимализъм, визуална чистота и емоционална съдържаност. Работата с актьорите е прецизна и ненатрапчива, което придава автентичност и дълбочина на историята. Филмът демонстрира зрял режисьорски контрол и умение да се изгражда силно въздействие чрез детайл, ритъм, образ.

Научната продукция на Харизанова е съдържателна и професионално мотивирана, педагогическата ѝ работа допринася за развитието на студенти в областта на киното и телевизията в НАТФИЗ.

В заключение бих подчертала, че оценяването в настоящия конкурс представляваше сериозно предизвикателство: Радослав Камбуров е млад, амбициозен и мотивиран автор, но представените от него произведения ясно показват, че той се намира в ранен етап от своето развитие и не достига нивото на хабилитационна зрялост. И Боя Харизанова и Мария Аверина демонстрират висока професионална ангажираност, трайно присъствие в българското кино и отчетлива авторска чувствителност. Съпоставянето им изискваше особено внимание към художествената устойчивост, международната видимост и зрелостта на авторските решения.

След обстоен анализ и при отчитане на всички критерии, стигнах до извода, че Мария Аверина представя по-пълноценния и балансиран хабилитационен профил, съчетаващ творчество, научна последователност и активна педагогическа практика. Нейната работа в киното демонстрира убедителна зрялост, международно признание и устойчив авторски почерк, които съответстват на изискванията за заемане на академичната длъжност.

На основание на извършения анализ предлагам за заемане на академичната длъжност *доцент* по филмова и телевизионна режисура кандидата Мария Аверина.

Гр. София

С уважение: доц. д-р Валерия Крачунова-Попова

05.12.2025 г.